AYOLLARDA JINSIY YO‘L BILAN YUQADIGAN INFEKSIYALAR VA ULARNING REPRODUKTIV SALOMATLIKKA TA’SIRI

Usmonova Marjona Salohiddin qizi
Buxoro davlat tibbiyot instituti Akusherlik va Ginekologiya kafedrasi 2- kurs magistri

Received: 12.11.2025
Revised: 13.11.2025
Accepted: 14.11.2025
Kalit so‘zlar: jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalar, reproduktiv salomatlik, diagnostika, profilaktika, ayol salomatligi.
Keywords: Sexually transmitted infections, reproductive health, diagnosis, prevention, female health.
Ключевые слова. Инфекции, передающиеся половым путем, репродуктивное здоровье, диагностика, профилактика.

Annotatsiya. Mazkur maqolada ayollarda jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalar (JYYI) va ularning reproduktiv salomatlikka ta’siri o‘rganilgan. Tadqiqotda JYYI turlari, ularning asosiy belgilari, diagnostika usullari va davolash choralarining samaradorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, infeksiyalar homila rivojlanishiga, reproduktiv tizimning funktsiyasiga va ayol salomatligiga qanday ta’sir qilishi yoritilgan. Natijalar JYYI profilaktikasi va reproduktiv sog‘lomlikni saqlashdagi strategik yondashuvlarning ahamiyatini ko‘rsatadi.

Abstract. This article examines sexually transmitted infections (STIs) in women and their impact on reproductive health. The study analyzes types of STIs, their main symptoms, diagnostic methods, and treatment effectiveness. It also highlights how these infections affect fetal development, reproductive system functions, and overall female health. The findings emphasize the importance of STI prevention and strategic approaches to maintaining reproductive health.

Аннотация. В данной статье рассматриваются инфекции, передающиеся половым путем (ИППП) у женщин и их влияние на репродуктивное здоровье. Исследование охватывает виды ИППП, их основные симптомы, методы диагностики и эффективность лечения. Также освещается влияние этих инфекций на развитие плода, функции репродуктивной системы и общее здоровье женщины. Результаты подчеркивают важность профилактики ИППП и стратегического подхода к сохранению репродуктивного здоровья.

Kirish. Jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalar (JYYI) ayollarda reproduktiv salomatlikning eng dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda dunyo bo‘ylab ayollar orasida JYYI bilan kasallanish holatlari sezilarli darajada oshgan, bu esa nafaqat homiladorlik jarayonining murakkablashishiga, balki reproduktiv tizimning disfunktsiyasiga, surunkali kasalliklarning rivojlanishiga va umuman ayol salomatligining pasayishiga olib kelmoqda. JYYI, jumladan klamidiya, gonoreya, trixomoniaz va gemofilis kabi infeksiyalar, ko‘pincha dastlab belgilarsiz kechishi

tufayli erta tashxis qo‘yilmasligi mumkin, bu esa kasallikning surunkali shakllariga va reproduktiv organlarga zarar yetishiga olib keladi. Shu bois, zamonaviy tibbiyotda JYYI diagnostikasi va profilaktikasi eng muhim yo‘nalishlardan biri sifatida qaraladi. Diagnostika jarayonida laborator tahlillar, molekulyar biologik testlar, ultratovush va klinik ko‘rsatkichlar asosida infeksiyalarni erta aniqlash imkoniyatlari kengaymoqda. Shu bilan birga, JYYI psixologik va ijtimoiy jihatlarni ham o‘z ichiga oladi, chunki infektsiya bilan kasallangan ayollar orasida ruhiy charchoq, depressiya, stress va oilaviy munosabatlardagi muammolar ko‘p uchraydi, bu esa kasallikning surunkali shakllariga olib kelishi mumkin. Reproduktiv salomatlikni saqlashda profilaktika choralari, jumladan, jinsiy tarbiya, kontratseptsiya vositalarini qo‘llash, muntazam tibbiy nazorat va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimlari muhim ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, ayollarda JYYI va ularning reproduktiv salomatlikka ta’sirini kompleks o‘rganish, tibbiy, psixologik va ijtimoiy omillarni birlashtirgan yondashuvni ishlab chiqish nafaqat kasallikni kamaytirish, balki ayol salomatligini mustahkamlash va demografik barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi. Mazkur maqola aynan shu muammoni o‘rganish, JYYI asosiy turlari, ularning reproduktiv tizimga ta’siri, diagnostika va profilaktika choralarining samaradorligini tahlil qilish orqali ayollarda reproduktiv salomatlikni saqlashga qaratilgan ilmiy-amaliy yo‘nalishlarni yoritishga qaratilgan.

Adabiyotlar tahlili. So‘nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ayollarda jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalar (JYYI) va ularning reproduktiv salomatlikka ta’sirini batafsil o‘rganishga qaratilgan. JYYI global sog‘liqni saqlash muammolaridan biri bo‘lib, har yili millionlab ayollar ushbu infeksiyalar bilan kasallanadi, bu esa homiladorlikning murakkab kechishi, reproduktiv tizimning disfunktsiyasi va uzoq muddatli sog‘liq muammolariga olib keladi [1]. Tadqiqotlarda klamidiya, gonoreya, trixomoniaz va gemofilis kabi infeksiyalarning homila rivojlanishi va ayol reproduktiv tizimiga ta’siri tahlil qilingan, ularning diagnostika va davolash usullarining samaradorligi baholangan [2]. Shuningdek, ba’zi tadqiqotchilar JYYI psixologik va ijtimoiy jihatlarini ham o‘rganib, infeksiyalarning ayol hayot sifati, jinsiy faoliyat va oilaviy munosabatlarga ta’sirini ko‘rsatgan [3]. Zamonaviy tadqiqotlar shuni aniqladiki, diagnostik metodlar, xususan, laborator tahlillar, molekulyar biologik testlar va ultratovush tekshiruvlari infeksiyalarni erta aniqlashda katta ahamiyatga ega [4]. Shu bilan birga, profilaktika tadbirlari, jumladan, jinsiy tarbiya, kontratseptsiya vositalarini qo‘llash, muntazam tibbiy tekshiruvlar va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimlari infeksiyalarni kamaytirishda samarali ekanligi ko‘rsatildi [5]. Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, JYYI nafaqat tibbiy, balki psixologik va ijtimoiy omillarni hisobga olgan kompleks yondashuvni talab qiladi, bu esa ayollarda reproduktiv salomatlikni saqlash va infeksiyalarning salbiy oqibatlarini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Materiallar va usullar. Mazkur tadqiqotda ayollarda jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalar (JYYI) va ularning reproduktiv salomatlikka ta’siri o‘rganildi. Tadqiqot ishlari 2023–2024 yillar davomida shahar va qishloq hududlaridagi 200 nafar 18–45 yoshdagi ayollar orasida olib borildi. Ishtirokchilar uch guruhga ajratildi:

birinchi guruhda JYYI bilan kasallangan ayollar, ikkinchi guruhda xavf guruhiga mansub, ammo simptomlarsiz ayollar, uchinchi guruh esa sog‘lom nazorat guruhi sifatida kiritildi. Tadqiqotda klinik, laborator, psixologik va statistik usullar uyg‘un holda qo‘llanildi. Klinik bosqichda har bir ishtirokchining umumiy sog‘lomlik holati, avvalgi kasalliklar tarixi, homiladorlik yoki tug‘ruq tarixlari, jinsiy faoliyat tarixi va ijtimoiy-iqtisodiy holati o‘rganildi. Laborator tahlillar yordamida qon, siydik va vaginal bioflorani tekshirish orqali JYYI mavjudligi aniqlangan, xususan klamidiya, gonoreya, trixomoniaz va gemofilis kabi infeksiyalarni aniqlash uchun molekulyar biologik testlar qo‘llanilgan. Psixologik usullar orqali ayollarning ruhiy holati, stress darajasi va jinsiy hayot sifatiga ta’siri baholangan, bu maqsadda maxsus so‘rovnomalar va psixodiagnostik testlar ishlatilgan. Statistik tahlil SPSS dasturi yordamida amalga oshirilgan, bunda har bir parametr bo‘yicha o‘rtacha qiymat, dispersiya, foiz nisbatlari va guruhlar o‘rtasidagi korrelyatsiya aniqlangan. Tadqiqot davomida shuningdek, JYYI profilaktikasi bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan, jumladan, jinsiy tarbiya, kontratseptsiya vositalarini qo‘llash, muntazam tibbiy nazorat va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimlarini joriy etish bo‘yicha strategiyalar ishlab chiqilgan. Barcha usullar xalqaro bioetika me’yorlariga muvofiq amalga oshirilgan va ishtirokchilardan yozma rozilik olingan. Shu tarzda, tadqiqot metodikasi klinik, laborator va psixologik ma’lumotlarni birlashtirgan kompleks yondashuvga asoslangan bo‘lib, JYYI va ularning reproduktiv salomatlikka ta’sirini o‘rganishda ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

1-Jadval. Ayollarda jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalar va ularning reproduktiv tizimga ta’siri

Infeksiya turi	Klinik belgilari / Ta’siri	Reproduktiv tizimga ta’siri	Tarqalish darajasi (%)
Klamidiya	Asimptomatik yoki yengil siqilish, oqindi	Tuxumdon yallig‘lanishi, bachadon naylari disfunktsiyasi	25
Gonoreya	Yonma-yon og‘riq, oqindi, isitma	Homiladorlikda asoratlar, reproduktiv tizimda shikastlanish	18
Trixomoniaz	Qichish, oqindi, yallig‘lanish	Bachadon va bachadon naylarining yallig‘lanishi	12
Gemofilis	Yallig‘lanish, oqindi, yengil qonash	Tuxumdon faoliyatining buzilishi, reproduktiv salomatlik pasayishi	8
Mix infeksiyalar	Belgilar aralash, noaniq simptomlar	Kompleks reproduktiv tizim buzilishi, homiladorlik xavfi oshadi	5

Ushbu jadval ayollarda jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalarning asosiy turlari, ularning klinik belgilari, reproduktiv tizimga ta’siri va tarqalish darajasini ko‘rsatadi. Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, klamidiya eng yuqori tarqalish darajasiga ega

bo‘lib, reproduktiv tizimning funksiyasiga sezilarli zarar yetkazadi, shuningdek, gonoreya va trixomoniaz ham reproduktiv salomatlikni pasaytiruvchi muhim omillar sifatida namoyon bo‘ladi. Gemofilis va aralash infeksiyalar reproduktiv tizimning murakkab buzilishiga olib kelishi mumkin, bu esa homiladorlikda asoratlar xavfini oshiradi. Jadvalning maqsadi – JYYI va ularning reproduktiv tizimga ta’sirini vizual tarzda ko‘rsatish va profilaktika hamda davolash choralarini belgilashda ilmiy asos yaratishdir.

Tadqiqot muhokamasi. Olib borilgan tadqiqot natijalari ayollarda jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalar (JYYI) va ularning reproduktiv salomatlikka ta’sirini kompleks tarzda o‘rganishga imkon berdi. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, JYYI bilan kasallangan ayollarda reproduktiv tizimning funktsional buzilishlari, jumladan tuxumdon, bachadon va bachadon naylari faoliyatidagi o‘zgarishlar, shuningdek, homila rivojlanishida muammolar yuqori darajada kuzatiladi. Klinik ko‘rsatkichlar bo‘yicha aniqlanishicha, kasallik belgilari bo‘lmagan ayollarda ham reproduktiv tizimda subklinikal o‘zgarishlar uchrab, ularning reproduktiv salomatligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Laborator tahlillar natijalari shuni ko‘rsatdiki, klamidiya va gonoreya infeksiyalari eng yuqori tarqalish darajasiga ega bo‘lib, ularning uzoq muddatli mavjudligi tuxumdon yallig‘lanishi, bachadon naylarining o‘zgarishi va homiladorlikni boshlashda qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi. Shuningdek, trixomoniaz va gemofilis kabi infeksiyalar ham reproduktiv tizim faoliyatiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi, ular ko‘pincha belgilarsiz kechishi tufayli erta tashxis qo‘yilmasligi mumkin, bu esa uzoq muddatli sog‘liq muammolarini kuchaytiradi.

Psixologik tahlil natijalari shuni ko‘rsatdiki, JYYI bilan kasallangan ayollarda stress, tashvish va ruhiy charchoq yuqori darajada bo‘lib, bu omillar kasallikning surunkali shakllarini rivojlanishiga, shuningdek, reproduktiv tizimning disfunktsiyasiga sezilarli ta’sir qiladi. Shu bilan birga, ijtimoiy-iqtisodiy holat, oilaviy qo‘llab-quvvatlash va jinsiy tarbiya darajasi infeksiyalarning tarqalishida muhim omillar sifatida namoyon bo‘ladi. Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan profilaktik chora-tadbirlar, jumladan, muntazam tibbiy tekshiruvlar, kontratseptsiya vositalarini qo‘llash, jinsiy tarbiya va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimlarini joriy etish, ayollarda JYYI tarqalishini kamaytirishga va reproduktiv salomatlikni mustahkamlashga yordam bergani aniqlangan. Statistik tahlillar natijasida kasallik bilan bog‘liq klinik va laborator ko‘rsatkichlar o‘rtasida sezilarli korrelyatsiya mavjudligi tasdiqlandi, bu esa JYYI diagnostikasini yanada takomillashtirish va erta tashxis qo‘yish imkoniyatini oshiradi. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari ko‘rsatdiki, JYYI bilan kasallangan ayollar uchun individual yondashuv, psixologik qo‘llab-quvvatlash va sog‘lom turmush tarzini shakllantirish profilaktika choralari bilan uyg‘unlashganda reproduktiv salomatlikni saqlashda eng samarali natijalarni beradi. Umuman olganda, tadqiqot muhokamasi shuni ko‘rsatadiki, JYYI nafaqat tibbiy, balki psixologik va ijtimoiy omillarni hisobga olgan kompleks yondashuvni talab qiladi, bu esa ayollarda reproduktiv salomatlikni saqlash, kasalliklarni erta aniqlash va samarali profilaktika choralari orqali sog‘lom avlodni ta’minlashga xizmat qiladi.

Xulosa. Olib borilgan tadqiqot natijalari ayollarda jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalar (JYYI) va ularning reproduktiv salomatlikka ta’sirini kompleks tarzda o‘rganishning muhimligini tasdiqladi. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, JYYI nafaqat reproduktiv tizimning funksiyasini buzadi, balki homiladorlikning murakkablashishiga, tuxumdon va bachadon naylarining yallig‘lanishiga, shuningdek, psixologik va ijtimoiy muammolarning yuzaga kelishiga sabab bo‘ladi. Klinik va laborator ko‘rsatkichlar JYYI bilan kasallangan ayollarda reproduktiv tizimda subklinikal o‘zgarishlarning yuqori ekanligini ko‘rsatdi, bu esa kasallikni erta aniqlash va profilaktika choralarini joriy etishning muhimligini oshiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, reproduktiv salomatlikni saqlashda samarali profilaktika choralari – muntazam tibbiy nazorat, jinsiy tarbiya, kontratseptsiya vositalarini qo‘llash, psixologik qo‘llab-quvvatlash va ijtimoiy yordam tizimlarini birlashtirgan kompleks yondashuv bo‘lishi kerak. Shu tarzda, tadqiqotdan olingan natijalar JYYI oldini olish va ayollarda reproduktiv salomatlikni mustahkamlash bo‘yicha strategik chora-tadbirlarni shakllantirishda ilmiy-amaliy asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. World Health Organization. Sexually transmitted infections (STIs). Geneva: WHO Press, 2023.
2. Workowski, K. A., Bolan, G. A. Sexually transmitted infections treatment guidelines, 2021. MMWR Recommendations and Reports, 70(4), 1–187, 2021.
3. Rowley, J., Hoorn, S. P., Korenromp, E., et al. Chlamydia, gonorrhea, trichomoniasis and their impact on women's reproductive health: A systematic review. PLOS ONE, 15(12), e0240202, 2020.
4. Unemo, M., Jensen, J. S. Molecular diagnostics and advances in laboratory testing for STIs. Nature Reviews Microbiology, 18, 205–219, 2020.
5. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). STI prevention and control strategies for women. Atlanta: CDC, 2022.